

աւելի նուազ ենթակայ վարչական հաստատութիւններ համար:

ՊԵՏԵՐՈՒՐԳ, 19 փետրեբ.— «Իր»-ը լսել է, որ ճանապարհ-ների հաղորդակցութեան նախկին միջնորդ Պետրոսը, բարոն Եփրեմ-ը և բարոն Ծառեան զատի պիտի ենթարկուին Արքայական գնացքի խորտակման համար: Ան-թարկուին նաև ուրիշ մարդիկ:

ՊԱՐԻՋ.— Պատգամաւորներ ժողովում երէկ բուլանժական Լա-դէրը հարցադրում արեց հայրե-նասէրների միութեան հալածելու վերաբերմամբ: Մինիստր-նախա-գահ Տիրարը պատասխանեց, որ կարող կը լինի բոլորին էլ օրէնք յարգելու ստիպել և պատգամա-ւորների ժողովը 348 ձայների մեծամասնութեամբ 220-ի դէմ վստահութեան լայնեց մինիստ-րութեան: Իսկ երէկ ներքին գոր-ծերի մինիստրը պիտի փոխան-կարգադրութիւն ուղարկեց, որ արգելին հայրենասէրների միու-թեան ժողովները և, հարկաւոր դէպքում, նրանց զօրով ցրուեն:

ՊՐՍՆԱՒ.— Ուսումնական մարտ-կանաւ «Ջաքիա»-ն Սուէզի ջրանցքը մտաւ և գնում է Սուէջ-Ալէքսանդրի և նրա ուղիներին բերելու համար, որոնց ֆրանսիա-կան «Seignelay» և «Primaugnet» մարտականերով բերել են Սու-էզի:

ՊԵՏԵՐՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱՆ

17 փետրեբ 1889 թ.:

Լոնդոն 92,90 ր., 92,50 ր., 92,90 ր.	
Համբուրգ 45,50 ր., 45,35 ր., 45,47 ր.	
Պարիս 36,70 ր., 36,55 ր., 36,70 ր.	
Պետրոսբուրգ 7 ր. 39 կ. սակ.	
Մարսկ 148 1/2 ր. — կ. սակ.	
Արժան 1 ր. 10 կ. սակ.	
Բորսային դին 5 1/2 և 6 1/2 %	
Պետական 5% ստույ.	
1-ին շրջան 99 ր. — կ. գն.	
2-րդ 99 1/4 ր. — կ. սակ.	
3-րդ 98 1/4 ր. — կ. գն.	
4-րդ 99 1/4 ր. — կ. գն.	
5-րդ 98 ր. 87 կ. գն.	
Սակ փոխառու-	
Թիւն 140 ր. — կ. գն.	
4% ստույն 83 ր. 82 կ. գն.	
100 և 1000 ր. արեւելեան փոխառութեան 5% ստույն,	
1-ին շրջան 100 ր. 12 կ. սակ.	
2-րդ 100 ր. 12 կ. սակ.	
3-րդ 100 1/4 ր. — կ. սակ.	
Նաւաշին 5% ներքին փո-	
խառնութեան	
ստույն 274 ր. — կ. սակ.	
2-րդ 252 1/2 ր. — կ. սակ.	
5% ր. քանակ 102 1/2 ր. — կ. գն.	
Սակ քանակ 163 1/2 ր. — կ. սակ.	
Քիմի քաղ. փոխել ընկեր.	
օրէնք ր. — կ. գն.	
Պետական քանակ	
ներկայումս քանակ ր. — կ. գն.	

անոնց քանակը, իրենց քանակը և ցանկալի մտադրութիւնը...

Շողոմաւոր կանգնեց և ճանապարհ-հորդներն տնայն ուրախ ժպտում և ունեւոր յոյնում դէմքերով դուրս եկան առի Ռարդրոմանի աղաղակներով, ու-րախ խոսակցականութիւններով և շաւ-լոյրների ձայններով լցուեցաւ օդը: Մի կէտ ժամանակ հետզհետեւ մարտիկը սրտե-ցաւ:

Այդ ժամանակ մի ճանապարհորդ, որ ամենից ուսած դուրս էր եկել չղկնա-ւից, կանգնած էր նաւաւորացիի ծա-րին հետնին դիտելով, նա երկի սպա-սում էր մարտիկի ցրուելուն: Չգնաղ էր նրա բարձր հասակը, երբ հայտնուե-թեանի դուրսը հու ձգած ու ձուրերը կրծքին ծաղած լոյսաւոր հայեացքով դիտում էր հետաւոր աղաղակով մի-թող նա քանակ և հինգ տարեկանից տակի չէր: Նրա մեծ սեւ աչքերը և աղ-նիստ ճակատը փայլում էին հողիկան պարզութիւնով: Նրա մի ճակատքը կա-րող էր հաստապանի, որ ամեն որ կա-րող է փառանալ և ապաւինել նրա

Ազնուակ. հազ. բան. — ր. — կ. գն. Պետերբուրգի բոսայն արտադրութեան լազալ է:

Ք Ր Ո Ն Ի Կ Ո Ն

ԷՋՄԻԱՇՆԻՑ ստացած հեռագիրը յայտնում է մեզ, որ փետրվարի 19-ին փոխանուել է ճեմարանի ուսուցիչ և մեր մասնագործեան մէջ յայտնի Ստե-փանոս Պարսանեան:

Շարաթ երկրորդ, փետրվարի 18-ին կայացաւ Քիֆիսի ժողովարանում կան-խաւ ծանուցած նուագահանդէսը հայոց դրամատիկական ակմբի օգտին: Նուա-գահանդէսը բաւականին լաւ էր. առա-ջակարգի դերասանները և դերա-սանները երգեցին խաղերէն և սուսե-րէն: Դորդանովը գահաձուլի վրայ մի քանի կտոր անցեց, կարգացին առաւ-րէն և անշարժ ծափահարեցին: Մարիա-հարկը հուսանութեան նշան է, լայն չափով է ի չարը գործ դնել: Ամեն ան-գամ մի տուն երգից յետոյ այնքան ծա-փահարութիւններ եւ լաւ, որ կրկի արած սպասարութիւնը բոլորովին ան-ցնեւով լսողի զգեստը միայն—ծափա-հարութիւններ են մնում, որոնք ի նարիէ հոգեկան զուարճութիւն պատ-ճառելու համարանքից զուրկ են: Նու-ագահանդէսից յետոյ պարի շարունա-կուեցաւ մինչև ժամը 3-ը: Ըստ երե-ւելիքի սկսուեց պէտք է որ այդ նուա-գահանդէսից բաւականին օգուտ տեսած լինի:

Վերջին օրերս Քիֆիսում եղանակ-ները փոխուեցան. զգոնանալին գեղե-ցիկ օրերին յաջորդեցին զարմանալին անձրևները, որից Քուրի ջուրն էլ քանի դնում բարձրանում է: Փողոցներն ման գալու համար անտանիկ են դարձել ցե-խից: Քաղաքային վարչութիւնն առհա-տարակ շատ ու է մտածում կարգադր-րութիւններ անելու փողոցները մաքրու-լու համար:

Ուրբաթ, փետրվարի 17-ին, Քիֆիսի կլասիկական I գիմնազիոնում ներկայա-ցում կար: Աշակերտները ներկայացրին «Բեկդոր»-ը: Բաւական ժողովուրդ կար հաւաքուած:

Մեզ գրում են.—Այս տարի Քալիա-նեան դարձրը ու Վարդանանց տունը կատարեց ընտանեկան Պարոյի տեա-հաւին փետրվ. 17-ին երեկոյեան մաս-նաւորապէս հրաւիրել էր իւր մօտիկ բարեկամներին, Ներսիսեան Պարոնցի մի քանի ուսուցիչներին և մի քանի ամենուրեք-նալ: Երեկ:

ազնուութեան, նրա ճշմարտասիրու-թեան, նրա մաղբը սե էին, դէմքի գը-ծադրութիւնը կանխաւոր, իսկ մօրուքն և ընկալքներն առաւել ևս վեհանմու-թիւն էին պարզուած դէմքին: Նրա եր-կար հասակը, կանոնաւոր ընթացքը, վերջապէս ողջ կազմուածքը մի այնպի-սի գրաւիչ ազդեցութիւն էին թողնում մարդու վրայ, որ անամայ յարցանք էր զարթեցնում դէպի նա...

Երբ ամբողջ ցրուեցաւ, նա հաստատ և վճռողական քայլերով առաջ անցաւ: Երկի այդ տեղերը վաղուց ծանօթ էին նրան. նա ընկղմուած իւր մտածմունքի մէջ առանց իւր առաջը նայելու ըն-թանում էր գլուխը խոնարհած...

Այն ինչ գիշերային մթութեանը տե-ղի առեց երկրորդան տկար լոյսը: Պաղ լուսինը առաւել էր երկնակամարով: Աստղերը պլոււսում էին: Բարձրագոյն ծառերն և տխուր չիտութիւնները մայակ տուրները արարած, լուսւ կանգնած էին: Հեռուն լուսւ էր կառքերի զղը-

Հասարակական հիւրերը: Պարոնեան զարթեց աշակերտութիւնի մի քանիսը կարգապէս և երգեցին: Սերպիսի կի-ն նաղմունքի մի սանուհի նուագեց, գիմնա-զիսնի ամենից մէկը նայեալս երգեց, մի ուրիշը գահաձուլի վրայ անցեց, այս-պիսով Քալիանեան զարթը ու Վար-դանանց տունը կատարեց տեսչու-հիւրերը քաղցրահամ և տեսչու ակունցն պարել, նախադրական երեկոյթը ու-րախ անցաւ, և հիւրերը լաւ արամա-դրութեամբ ցրուեցան:

Շարաթ օր, փետրվարի 18-ին Քիֆ-իսի րէալական ուսումնարանում կա-տարուեց դրամական-առաւոր, որի միջոցին ուսումնարանին աշակերտները խմբով երգեցին, առաւրէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն կարգ ապին, ջութակ տ-ձեցին և այլն:

Անցեալ 1888 թուականին Քիֆիսի բոլոր եկամուտը եղել է 638,534 ր. 34 կ. և 1/2 կոպէկ է 675,337 ր. 32 կոպէկ: Իսկ 1887 թուին մուտքն էր 853,541 ր. 9 կ., իսկ ելքը—846,015 ր. 39 կո-պէկ:

Այս տարուայ բարեկենդանը շատ ու-րախ անցաւ և սուսա գանազան թէ բարեգործութեան և թէ մասնաւոր ներ-կայացումներով: Բայց Քիֆիսի կլասի-կական համար հաղի. թէ բարեկենդանն աւելի ուրախ անցած լինէր, քան թէ մեծ պատի առաջին օրերը: Սերպիսի-թի, մեծ պատի առաջին օրը, Քիֆիսի գանազան թաղերից կազմել էին համ-գեանք՝ «Եղեթուրներ» և չլքում էին փողոցներում: Այդ «Եղեթուրներ» ոչ այլ ինչ են, եթէ ոչ ծաղրական ներկայա-ցումն պարտից արշաւանքների, որոնք քանդում-աւերում էին երկիրը: Հանդի-սին շուր է տալիս ինքը հարաւորի պետք՝ իւր վրայ նստած, դաղմոր բերելու, ետեւից գնում են նրա մեծա-մեծները՝ նոյնպէս էլքում և ոտով, նը-րանց կտից գնում են ծառաները, զօրքը՝ չլքողաւորած գերմաներ և Շա-հի կանանց, մէջ տեղից ստանում են դրոշմները: Մասնաւորից մի քանիսն անպաղար փաղգում են դէս ու դէն և շահի համար աւերը հուսարում ժողովը-րդից...

Ասում են, որ այս «Եղեթուր»-ներն առաջ տակի հանդիսուար կերպով էին կատարում և աւելի խաւառ ունէին, այժմ, ինչպէս ամեն բան, այդ էլ մաս-րացել է:

Բազուկից Յովակիմ Աղաւանդը «Նոր-Վարդ»-ին բաժանորդ գրուելով մի օրի-նակ նուիրել է Վարդաշէնի դիւղի (Նու-իւրի գաւառում) զարդեր:

Գիւնը: Ինչպէս երևում էր, մեր ճանա-պարհորդը խոյ էր տալիս լազմամարդ փողոցներից: Նա քայլում էր նեղ և ան-ցուկ ճանապարհների, սակայն նրա քաղերը չէին նմանում ուրաղործի քա-ղերին: Նրանք հաստատ և վճռական էին...

Ինչպիսի վատեր ճնշում էին նրա սիր-ւոր, որպիսի անձկութիւն ընկնում էր նրա հոգին: Նա ուզում էր լաւ, թա-փել իւր կոկիմները, դաւ, մի րոպէ, ա-զատուել այդ վատերից, սակայն նա չէր կարողանում արցունք թափել: Նրանք ցամաքել էին նրա աչքերում: Գառն մի-ւր բնիկ նման պատկեր էր նրա սրտի վրայ: յուսահատութիւնը չղկալել էր նրան: Նրա ճակտան ալքում էր կա-րծեալ տեղի մէջ... Ո՞վ կարող է նկա-րագրել թշուառ սրտի հեղեղանքներն ու յուսահատ միտմունքները, զմարդ սիրող անբուժելի վերքերը... Նրա սիրտը, որ երբեք լցուած քաղցր ու անհուն սի-րով, պատրաստ էր սիրել յաւիտեան, այժմ մաշուած էր սիրող ծառաւոր, նրա վատ տեսչուլն, այժմ այդ սիրտը պէտ-

ՄԱՆԱԽԻՑ.—Տեղիս հայոց ուսումնա-րանների գործարարները զգուշից կարգից աղքատ միջակէ մէջ էր. թէ և մի քանի բարեմիտ անձեր օգնութիւն են հասց-րել թէ իրենց հեղինակութիւններից և թէ ուրիշի, լայն զրամով չբաւականա-նալով, տեղիս գաւառական քննիչ պ. Ս. Յարութիւնեանցի և ուսուցիչների խոր-հրդով անցեալ գեղեթուրներ ամիս 22-ին ուսումնարանների օդախն առած ներ-կայացումից զոյացած արդիւնքից, մո-տաւորապէս 40 րուբլը չափ, ամենա-ընտրի մանկական զրքեր են թելել ար-ւել զբարձրանի համար:

Տեղիս գաւառապետը յանձնարա-րել է տեղիս լուսնեկար Արաբիի որ-դուն, որ քաղաքի և չրջակայքի բնու-թեան տեսարանները վերցնել, այդ լու-սանկարներն ուղարկելու են բարձր տե-ղիս Այսուպ մի ուրիշ լուսանկար էլ կայ Նոսիկ Աղաւանդեան, որ շատ գեղե-ցիկ նկարներ ունի բնութեան տեսա-րաններից: օր. համար «Այազանի» շափ-տը», որը օրապատշաճ կերպով լուսա-նկարուած, կենդանի ցոյց է ապիւր իւր հեռաւոր լայնատարած տեղերը, որից յետոյ երևում է մի կն խաւ անասուն և Ազիւտեան լաւագոյնագիտ արկեր:

ԳԱՆԱԽԻՑ.—Փետրվարի 16-ին թա-տերաւորների խումբը, յօգուտ հայ դա-րայների ներկայացրեց Մոնտրիւկանցի Վելի մէջ գրած և «Ասկան Պետրովիչ» գծարկուած: Խոյը շատ լաւ անցաւ ընդ-հանրապէս, իսկ առանձնապէս՝ Բարա-րի դերում—օր. Տէր-Մարտիկանը և Մարտիկի դերում—աղիկին: Մեկը-Բէլլա-րանը հիանալի էին: Նաոսի դերը խաւ-րը գուր էր հանել, որովհետեւ... որով-հետեւ մեր նախնական բաւարար-քաղաքում խաղացող օրիորդ Վարդ-րանին թոյլ տեղադրում լինի ոչ: Մուս-նակահանը, որ թէ խաղալով Վանի հետ հանդիս չէր եկել և նրա ոչ սրտեալ յանցաւ քոյրը՝ Նատան... Բայց տու-տակները ծախուած էին, այնպէս որ երկուսները համար դրուեցան սուսա-ձին նաւարաններ, 50-ական կոպ. վերջ-նելով ամեն մի երկուսին համար: Ամ-բողջ մուտքը տեղերից 225 րուբլի էր, իսկ երկուսները տեղերից և յայտարա-րութիւններ ծախելուց զոյացել է մօտ 7 րուբլի: Արեւին ընդամենը մուտք եղել է մօտ 232 րուբլի: Մարտը դուրս եկած, որ աննշան պէտք է լինի, որով-հետեւ կլուրի վարչութիւնն առանց վարձի էր տուել գահիլը: զարդները զուտ արկերը կուսնեան տրեմն 200 րուբլուց տակի: Ենթահարկութեան ար-ժանի է խումբը:

ԳԻՄՆԱՍԻՑ.—Գիւնեանի ժողովուր-դն առաջադրական տեսչեանից կա-րող է բաւական լուսնաւոր հոտերու:

Ե յաւիտեան մտամոլայ իւր մէջ ծնած ու մտած և տարիներով վայելալով տե-րը, իւր լոյ շանդիտոր վնասելով զա-ւրն միայնութեան մէջ՝ հեռու աշխար-հային չուկեց... և կամ յաւիտեան դա-ղաբելով լաւբախկուց, պլուրի հանդէլը դեմանի տակ, սկսեց ու ստակալի չիւրի լողերում... ոչ ուսկալի է այդ...

Նա մէկ կանգնում էր, կարծես ապա-տուիւմ որեւ տեսարանից, այնուհետեւ յանկարծ ալտում էր վաղել, յետոյ զար-ձեալ առաջման ընթացքով շարունա-կում էր իւր ուղին... թշուառ ուղին... Նա ուզում էր հրճուիլ իւր սրտին մօտիկ և տարիներով չտեսած վայրերը տեսնելով, իրեն ծանօթ փողոցներից անցնելով: Անցեալի յիշողութիւնները զարթեցան նրա մէջ: Նա ուզում էր դո-նէ մի րոպէ նուիրել իրեն այդ քաղցր յիշողութիւններին, սակայն ծանր վիշտը պղտորում էր ամեն հիացմունք: Նրա աչքերը միջում էին, ամեն լաւն զրու-նի էր դառնում նրա հոտեր: Յանկարծ նա ընկաւ մի փողոց, որտեղից ամենին չէր կամենում անցնել: Նրա աչքին ըն-

Ահա երկուրդ տարին է, որ տեղիս լու-սանկ է գեղատուն, գիւտարական հիւսնա-գանդում ծառայում են երկու րոպէ իրենց օգնականներով, իսկ «առաջնա-գանդը» ունի իւր գեղատունը և թմի-կը, որ է պարսն Ժարգիսիկին: Այդ պա-րան ամենամեծ օգնութիւն է հասցնում աղքատ ժողովրդին: Այս ձևով, օրի-նակ, նա 10 անգամ ուղեկը և Պարո-նիկին հայոց գլուխը և մեծ օգնութիւն է արել: Հնայած իւր ծերութեան և ի զանակի փառութեան, նա ոչ մի միջոց չէ խնայում աղքատների օգնութեան: Հատ անգամ էլ գեղի փողը իւր գրաւ-նից է վճարում: Հարգակալութիւն շուր գեղի պարտին:

ՆՈՐ-ՆԱԽԻՑԵՆԻՑ.— Նորերում, Բարձրագոյն կառավարութեան հրամա-նան սկսուեց նախապատրաստակա-նութիւն կերպը Տրապիզիտեանն: Իր զօրծ մասին Նրանցից մեծ կը բայրը վարձանուած լինելով մի քանի տարի առաջ, այժմ նրա ալքին պահան-ջում է հանդիս և իւր բաժինը, որը մի կերպային հեղքում է և հաշիւ չէ տալիս: Վիաները հարցադնում են արդէն Վիաների թիւն, ասում են, մօտաւորա-պէս բաւարարուած կարելի է լինի: Այս զօրծը շատ հեռուբերելի մի անգը է, որի նմանը հալիլ թէ պատահած լինի և միս անգամ ևս պատահի: Հետեւը, ներքի մասին կը հարցընեն:

Միջակի օրաւոր քաղաքապետի պա-տօնը չէ հաստատուած, որ արդէն եր կու տրիւ: Նոսի-Վերկանուած քաղա-քային տեսչուած բնաւորութիւնների զօր-ծը քննուած է: Հին քաղաքապետը չա-րուանում է իւր պաշտօնը:

Մեր քաղաքում կայ մի տարաւոր, որի տէրն է քաղաքային վարչութեան քարտուղար պ. Յարութիւնեանը: ասում են, պարտը իւր տարարներ պէտք է տեղադրել: Ռոտով և ինքն էլ հեռա-շաղ անանք: Բարաւորալը պաշտօնի համար պ. Յարութիւնեանը ստանում էր 2000 ր. տարեկան, լայն այդ նրան չէ գահադնում: Տուէր նրան 4000 րուբլի, նա սեւ ժամանակ ինքն էլ կը մնայ Նա-խիջևանում և տարարներ էլ կը թողի իւր հետ:

Առետուրն լրովին կանգնած է, թէ հացահատիկների, իւրերի, բրդերի և այլ նիւթերի համար:

Ռոտայի թիւնալարի թանկանալու պատճառով արտահանութեան մի կըրնե-րի քննը ցածր են: Ահապէս քանակու-թեանը հարցահարկների ամբարները սպասում են դարձան, սակայն մի յու-տակի և շահուէտ լաւ չէ երևում:

Ռոտովի հարուստ վաճառական Մակ-սիմովն ցանկութիւն ունի մեր քաղաքի «Դոն» դեղի միւս կողմի գահին: 20—30 տարով կաղալով վեր գահին:

կաւ մի շինութիւն, որին տեսնելով նա ցնցոտեցաւ: Նրանիս, չաւ տարիներ ու-սած նա ապւում էր պատեղ իւր մօր հետ... նա անակ էր այդ ժամանակ... նրա սիրտը անմասն լիւրջիւն, նա գեւ նոր էր ծաղկում իւր մօր բնոյն: օրոք-ներով... Նա ինչից իւր մօր... իւր հօ-րը և անցեալը կրկին պատկերացաւ: Նրա առաջ Այդ, երբեքից էր անցնել, թշուառ էր ներկան, անոյց էր տար-գան: Ուր են նրա ծնողները, ինչո՞ւ այնպէս չուտով թողին աշխարհը, թո-ղին որ իրենց որդուն, և իրենք հան-դրաւորում են յաւիտեան: Այդ ամենը հարաւոր միջոցում էին նրա հոգին—սակայն արգանքները քաւ էին դարձել նրա աչքերում: Նա փողոցով հեռացաւ, ապ փողոցից և ծածկուեցաւ: Գիշերային միջութեան մէջ...

(Կը շարունակուի)

Գ. Յ.

*) Տե՛ս «Երևանի տարածքի մասին» հրատարակություն, 1886, 4. Պոլիս:

Типографія конторы газеты Кавказъ, Гол. пр., д. Читахова.